

ארכיון מעין צבי

תעוד חברים ברשם קול

דניאלה לבין

זכרונות חיים

בשנים - 4.12.2002 - 12.1940

מספרי קלטות: 212.1

ראיון עיני: אווה אדוריאן

הוקלט בשנת: 2002

עריכה: דניאלה לבין

4.12.2002

218.1

דניאלה לבין קורות המשפחה

אני דניאלה לבין. נולדתי ב 12.1940 בנהריה לבית יעקובי

אמא – מריאנה ישראל נולדה בברלין.

אבא – ראובן יעקובי נולד בשטרסבורג.

עם עלותו של היטלר לשלטון, עזבה אמא שלי את ברלין ונסעה לאנגליה בתור או-פר משם עלתה לארץ עם הוריה ב 1933. סבא היה רופא בחו"ל וסבתא עזרה לו בקליניקה. בארץ הוא לא הצליח להתאקלם ולעבוד. הוא חלה ונפטר מוקדם מאוד. סבתא התכוננה עוד בברלין לקראת העליה. היא הביאה אתה ארצה חומרים, שונים שמהם עשתה חפצי נוי – ומזה התפרנסה. עד היום יש לי כוסות אותן קישטה בציורי שמן. סבתא שלי היתה אישה מיוחדת במינה. אחרי שבעלה נפטר היא נסעה לאמריקה כדי ללמוד קוסמטיקה. היא עבדה במקצוע זה עד גיל 86. את רשיון הנהיגה היא עשתה בגיל 70 +.

אבא נולד בשטרסבורג. משפחתו עברה לפרנקפורט אחרי מלחמת העולם הראשונה ששטרסבורג עברה לשלטון צרפתי, כי הם היו פטריוטים גרמניים. אבא בא ממשפחת תעשיינים עשירה, בעלי מפעל של פלדה. אביו נפטר עוד בשנות ה-1930 וכך גם אחותו. סבתא ביקרה בארץ ב 1937 והתעקשה לחזור לגרמניה. יותר מאוחר נשלחה לגטו טרזיאנשטט ושם נפטרה.

אבא עלה לארץ במקרה. אחרי סיום לימודיו כמהנדס, ערך נסיעה עם חבריו. האוניה בה הפליג, עגנה בנמל חיפה ואחרי סיור בארץ, אבא התלהב וממש נדלק עליה. הוא תכנן עם חבריו לחזור לארץ ולייסד בה קומונה חקלאית. לשם כך הם קנו אדמות צפונה לנהריה. בשלב מסוים פרשו החברים שלו ואבא קנה בנהריה משק ונעשה חקלאי. אבא גילה כשרון רב בכל דבר אותו לקח לידיים, ביסודיות יצירתיות וחדשנות – עם גישה מדעית. הוא הביא כראשון, מדגרה לאפרוחים.. הוא התחיל לגדל במשקו גידולים לא מקובלים, כמו בננות בצפון. אמא עבדה יחד אתו בעבודה קשה במשק החקלאי וגם ניהלה את משק הבית. הם הקימו יחד משק לתפארת.

ב – 1945 חיסלו הורי את המשק. אמא התנגדה למכור את האדמה מתוך תחושה, שעל אדמה שומרים ולא מוכרים אותה – אבל זה לא עזר לה. המשק נמכר כולו – עד לדונם האחרון.

הורי עברו לתל-אביב והתגרשו. אבא עבד כמהנדס אזרחי ואמא נעשתה עוזרת בית ואני עברתי למעוןילדים בגבעתיים.

קליטה במעין צבי

בשנת 1951 עברתי למעין צבי כילדת חוץ, בחפש הגדול לקראת כיתה ו'. הקליטה לא היתה קלה אף על פי שבכיתה שלי היו רק 3 ילדי קיבוץ והיתר ילדי עלית הנוער, שכבר נמצאו כשנה במעין. כך הייתי "החדשה" האחרונה בכיתה. יום אחרי שהגעתי למעין צבי יצאנו למחנה קיץ. הרגשתי שם נורא, כי לא הכרתי איש. מי שעזרה לי היתה אמירה, שאימצה אותי – אני זוכרת לה את זה לטובה עד היום. מצבי השתנה אחרי הצטרפותם של ילדי שדות-ים בחורף 1952 (אחרי הפילוג בתנועה הקיבוצית) כי אז הפסקתי להיות "החדשה".

הלימודים בביה"ס

עד כיתה ט' למדנו בבית הספר המקומי במעין. אחר כך העבירו אותנו לשפיה – וזה לא היה מוצלח. אילנה רכס אז פיליפס ואני יזמנו את הרעיון ללמוד בבי"ס עירוני. פנינו לשמעון אנגרס ואמרנו לו שאנו מודעות לכך שיציאתנו יכולה לפרק חברתית את הכיתה הקטנה שלנו. התגובה של שמעון היתה: "יש גיל בו אדם חייב לדאוג לעצמו – ואתן נמצאות בגיל הזא". הוא הביא את בקשתנו לאספה והשיג את אישורה. שמעון היה אדם מיוחד במינו עם הבנה עמוקה שהקדים בגישתו את זמנו הוא העביר החלטה לאפשר לכל ילד אפשרות ללמוד במסגרת המתאימה לו והוא בעצמו חיפש לכל אחד את המקום המתאים לו. היו כאלה שלמדו שתלנות בפתח-תקווה, אחרים מצאו מסגרות ללימודים מקצועיים, ילדה אחת נשלחה ללמוד ריקודים.

לימודים בחיפה.

כשאלנה ואני עברנו ללמוד בחיפה גרנו בבית החלוצות יחד עם עוד שתי נשים מבוגרות עולות חדשות. התלמידים בביה"ס בחיפה קיבלו אותנו מאוד יפה הקליטה היתה טובה ונוצרו חברויות. פעם בשבוע היינו חוזרות הביתה, ובסופי שבוע התאספו כל בני הכיתה בקיבוץ, כי כל אחד למד במקום שונה, ובילינו ביחד. הקשרים בין ילדי הקיבוץ נשמרו, למרות העובדה שכל אחד פיתח גם חברויות אחרות. מולה המשיכה להיות המטפלת שלנו ושולמית קוגלמן היתה האחראית עלינו. אילנה ואני הכנו לעצמנו את ארוחות הבקר והערב ואת ארוחת הצהרים אכלנו במסעדה. כל שבוע הגשנו את חשבון ההוצאות שלנו לשולמית וקיבלנו את ההחזר בהתאם. זכינו לאימון מלא בדיווח שלנו. פעם אחת אילנה ואני ויתרנו על ארוחת צהרים ובמקום זה התחשק לנו לשתות קפה ולאכול עוגה. מחנכת הכיתה

ארכיון קבי מעין צבי

ראיון עם דניאלה לבין

"תפסה" אותנו בשעת המעשה ומיד דיווחה לשולמית. כשבאנו לקבל החזר הוצאות באותו שבוע שולמית אמרה לנו: "בנות מותר לכן לאכול עוגה לפעמים אחרי ארוחת הצהרים אבל בשום אופן לא אסכים שתוותרו על ארוחת הצהרים!" לא שכחתי את זה עד היום. אלה היו שנים נהדרות, ונהניתי מכל רגע.

השרות בצבא

אחרי שסיימתי ב - 1958 את ביה"ס עם תעודת בגרות התגייסתי לצבא בו שירתתי במדור הפסיכוכנו. זה נחשב למקום שרות מאוד יוקרתי, אחד התפקידים המעניינים המועטים שהיו פתוחים אז לבנות בצבא. זאת היתה הפעם הראשונה בה עמדתי ברשות עצמי. עד לצבא היינו נתונים במסגרת מאוד ברורה, בה התוו לנו את הדרך, לא היו התלבטויות, לא היינו צריכים לחפש את עצמנו - הכל היה ברור ומובן. בצבא לראשונה בחיי שהלחץ ירד ממני, והרגשתי חופשיה לגמרי.

נישואין - והלימודים בסמינר

עם תום השרות ביוני 1960 נשאתי לאלכס. בספטמבר יצאתי ללמוד בבית ברל - בסמינר המורים. הייתי הראשונה בין בני הקיבוץ שיצאה ללימודים נוספים. היה לי ברור שיש לבחור במקצוע "מועיל" בקיבוץ. לא עלה על דעתי לבקש לימודים אקדמאים אחרים - למשל פסיכולוגיה. בחירת לימודי הוראה נבעה מגישה זאת, אחרת הייתי בוחרת כנראה מסלול אקדמי אחר. תמיד הרגשתי שהקיבוץ נתן לי כל מה שביקשתי. אני חושבת שהסיבה לכך היתה כי ביקשתי תמיד רק את מה שניתן היה לתת במסגרת הזו. במעין - בניגוד לקיבוצים אחרים באותו העת, עודדו את הצעירים ללמוד, לא היתה הגבלה של מספר הלומדים ולא היתה חובה לחתום על חוזה המחייב להחזיר את שנות הלימודים לקיבוץ. כך היה נהוג אצלנו שנים רבות עד שהשתנתה המציאות גם בכללים אלה. למדתי בסמינר ועם סיום הלימודים לחצו עלי לקבל את הדרכת חברת הנוער במעין.

חברת הנוער

החבר שהיה אמור לעבוד אתי בחברת הנוער סירב ברגע האחרון, כך שמצאתי את עצמי יחד עם אורי מנוס בלבד שהיה צעיר ממני. המשימה היתה מאוד קשה, לא היתה לנו כל הכשרה לטפל ב 40 ילדים משכונות מצוקה. חילקנו אותם לשתי כיתות, כשהילדים צעירים אך במעט מהמדריכים שלהם. במשך התקופה הזאת נאלצתי לעתים להעדר מהעבודה מסיבות רפואיות, כך שלא ניתן היה לי להמשיך בתפקידי.

חיי העבודה

אחרי השנה בחברת הנוער התחלתי לעבוד בביה"ס המקומי. בתקופה זו נולדו 3 ילדי ואלכס ואני התגרשנו. בשנת 1974 עברתי עם הכיתה אותה חניכתי באותה תקופה לביה"ס במעגן מיכאל. עברנו לשם רק אחרי שנת בר המצווה של הילדים, כי רצינו ששנת הבר מצווה תהיה בבית, כך שפתחנו שם את הלימודים בחטיבת ביניים רק בכיתה ח'.

בית הספר המקומי

אהבתי מאוד את בית הספר המקומי. כל כיתה היתה עולם בפני עצמו. היה למורה בכיתה חופש פעולה רב לגלבי תכני הלמוד והדפוסים בכיתה. היתה אמנם הנהלת בית ספר, אבל בכל כיתה היה למורה חופש פעולה. המושג חברת הילדים החל רק מכיתה ז'. בית הילדים היה בית כולל, והאחריות על הילדים היתה על המורה והמטפלת. היום התחיל עם שעת לימודים אחת בכיתה, אחר כך אכלו הילדים ארוחת בוקר עבדו בחצר ובבית. כמוכן שהמורה והמטפלת עבדו יחד עם הילדים. לאחר מכן למדנו עד ארוחת צהרים, ואחריה מקלחת ומנוחת צהרים. בשעת המנוחה ישבתי לעזור לילדים המתקשים. האחריות שלי כמחנכת, כללה את הכל. אנחנו קבענו אפילו איזו תוכניות מותר לילדים לשמוע ברדיו בבית ההורים. גם באנו להשכיב את הילדים בלילה. אנחנו אנשי החינוך לקחנו על עצמנו הרבה מהסמכות ההורית, בעצם מהזכות של ההורה והעברנו אותה למערכת החינוך. הייתי מחנכת צעירה וכל יתר המחנכים היו ותיקים. בישיבות הצוות כמעט שלא העזתי להציע הצעות. מצד שני הרגשתי המון פירגון ועזרה מחברי מהמורים הותיקים כשלימדתי את הילדים שלהם.

בית ספר אזורי במעגן מיכאל

כשעברנו ללמוד בביה"ס המשותף במעגן מיכאל, התחלתי ללמוד באוניברסיטה ייעוץ ופילוסופיה. משכתי את הלימודים - 4 שנים. שנתיים למדתי באופן מלא ושנתיים למדתי חלקית ולימדתי. הילדים שלי באותה תקופה היו בכיתות הנמוכות בביה"ס היסודי, לכן הקפדתי לחזור הביתה עד השעה בה היו הילדים מגיעים הביתה מבית הילדים אחרי הלימודים חזרתי לביה"ס כיועצת.

ב א פ ע ל

ב 1984 - 1987 יצאתי לפעילות תנועתית באפעל את הסמינר הדו-שנתי ללימודים גבוהים במדעיה חברה והרוח שהיה מיועד לחברי קבוץ הבוגרים. . אלה היו 3 שנים מהיפות בחיי. היו לי שותפים לעבודה בגיל ה- 60 שהיו פרטנרים נהדרים. התלמידים היו מבוגרים צמאי דעת שהפכו את העבודה למקור של ספוק ושמחה הילדים שלי היו כבר גדולים, תומר התגייס לצבא, היו אלה התביעות המשפחתיות שגרמו לכך שאלו היו שנים של כייף בלי מתח. באפעל זכיתי גם באפשרות להשתתף בהרצאות ובסמינרים שהתקיימו שם. ולהכיר רבים מהגוורדיה הותיקה של הקבוץ המאוחד.

בחזרה בביה"ס מעגן מיכאל

ב 1987 חזרתי למעגן מיכאל וקיבלתי על עצמי את ריכוז החטיבה העליונה. באותה תקופה לא היו בבית הספר כיתות. התלמיד היה מגיע לביה"ס בקבוצת בני גילו מהקיבוץ שלו בליווי המחנך שלהם. את "שעות המחנך" העבירו במסגרת הקבוצה היישובית. גם אנשי ביה"ס וגם בקבוצים ראו את ביה"ס כשלוחה של הקיבוץ. (לפי דעתי היה קיים ניגוד פנימי חריף בין המסגרת הקולקטיבית- טוטלית של הבית ובין הגישה הליברלית, אינדיבידואלית שעליה נבנה ביה"ס במעגן מיכאל) - לכל תלמיד היתה מערכת אישית. הילדים בחרו לא רק את המקצועות אלא גם את המורים משלו. בהתחלה לא היו שיעורי חובה (בהמשך כן) ולא למדו לבחינות בגרות. מי שרצה בתעודת בגרות אפשרו לו לעשות זאת במסגרת קורס בסיום ביה"ס. לכל תלמיד היתה שיחה שבועית עם המחנך שלו. האחריות של המחנך היתה על כל שטחי החיים של החניך (לימודים, עבודה, חברה, וקשר עם המשפחה). בעקבות כהונתי כרכזת פדגוגית ובעקבות שינויים שחלו בקיבוצים שינינו את המבנה הארגוני ועברנו למבנה של כיתות עם מקצועות חובה לבגרות, (מסלול שהתלמידים ברובם בחרו בעצמם, כי הבגרות נעשתה למקובלת - בכל המדינה).

אחרי ארבע שנים בריכוז החטיבה העליונה סיימתי את תפקידי וחזרתי להיות יועצת. בינתיים עשיתי M.A. בייעוץ חינוכי.

לפני שש שנים פתחנו את ביה"ס לכל ילדי האזור, והיום מהווים ילדי הקיבוצים כ 35% ממספר התלמידים בביה"ס יש לנו ילדי המושבים ומקיסריה. זה שינה כמובן את אופי של ביה"ס, אבל עדיין הוא נשאר מאוד ידידותי לתלמיד. יש בביה"ס מגוון גדול של אפשרויות של בחירה, כולל ציור, מוסיקה, תיאטרון וקולנוע. הילדים מאוד אוהבים להיות בבית הספר מסיבות חברתיות. עם כל השינויים שביה"ס עבר במשך השנים הוא עדיין שומר על האמירה שאפיינה אותו בשנים הראשונות - אמירה של שיתוף, חברות וראיית הילד כמרכז.

פעילות

ב שנת 1962 חזרתי מהסמינר. הייתי אז בת 22 ונבחרתי מיד כחברה למספר ועדות: ועדת חינוך, ועדת תרבות וועדת החברים. בועדת החברים היתה לי לפעמים הרגשה של ילדה קטנה, כי כולם היו מבוגרים ממני וותיקים ורק אני מהדור השני בקיבוץ. לקח לי קצת זמן עד שיכולתי לנקוט עמדה ולגבש דעה משלי. הייתי חברה בועדה זו ברציפות עד אמצע שנת ה-80. נבחרתי עוד פעם-פעמיים יותר מאוחר, ודי לא רציתי יותר להמשיך - זה הספיק לי!

ועדת חברים

ועדת חברים היתה מאוד ייחודית למעין צבי, לא כמו ביתר הקיבוצים. הועדה היתה עצמאית לגמרי, וזכתה לאימון מלא של הציבור ולא היה עלינו למסור דין וחשבון או לנמק את החלטותינו למוסדות. הועדה עסקה בשני תחומים: האחד היו התקנונים, מענקי עזיבה, זכויות ותק, תורים לנסיעות לחו"ל, תור לשיכון ועוד. זאת אומרת - קביעת כללים בתחומים מערכתיים שונים. במידה והועדה הציעה תקנונים, הובאה ההצעה לאספה לאישור.

התחום השני היה עניני הפרט. החברים פנו במקרים של מצוקה, סכסוכים וכד'. הסמכות של הועדה היתה רחבה מאוד והיא לא היתה מתוקצבת. זה עבד מצוין הרבה שנים. אני חושבת שזה פעל כל כך טוב כי היה אימון בועדה והחברים, בדרך כלל, לא ניצלו את זה לרעה. כשיש מטרות משותפות, דרך משותפת ולכידות בחברה, הסכמה ולהתייחסות אל בעיות חברתיות ופרטיות, זה אפשר לוועדת החברים להיות כל כך מרכזית וריבונית. לדעתי מה שהוסיף משקל לועדה, היה שהמזכיר ריכז גם את המזכירות וגם את ועדת החברים. זה איזן את השיקולים הכלכליים והחברתיים ומנע ניגודי אינטרסים. מעין צבי היתה תמיד קיבוץ עם גישה של הפנים אל החבר והיתה תמיד ליברלית ופתוחה, והועדה שיקפה את המגמות האלה בציבור ויישמה אותן. עם השנים התחיל תהליך הדרגתי ואיטי, של דרישות ולחצים ע"י חברים, שהיה מאוד קשה לעמוד כנגדם. מצד שני גם במשך מהלך השנים, האימון של הציבור נסדק. דבר זה היה לי מאוד קשה בהיותי בועדה, ומסיבה זו רציתי לסיים את חברותי בה. עסקנו 80% של הזמן בפניות חוזרות ונשנות של 10% מהאוכלוסיה שלא תמיד היו מוצדקות והלחצים עלינו היו כבדים. בשנת 1983 נבחר יוסף גורס למזכיר פנים. נמנית לעוזרת שלו בענייני הפרט. את זה עשיתי בזמן שעבדתי בסמינר אפעל. אחרי תקופה מסוימת זה לא הסתדר לי יותר

עם הזמן שלי והפסקתי לעסוק בתפקיד הזה. אני לא תמיד אהבתי להיות בועדת החברים אבל מאוד נהניתי מהאימון שהיה בי וגם רכשתי לי חברים משכבת המבוגרים, שהיו יכולים היו להיות ההורים שלי בגיל. החברות אתם נשארה קיימת במשך השנים. ביניהם היו אשר מניב, חיים מסד ועקיבא לוינסקי. בעבודה של ועדת חברים לא היו קריטריונים ברורים. במקרים מסוימים זה אפשר התייחסות פרטנית ומתחשבת. בצד שני העדר כללים ברורים והקשה עלינו לעמוד בלחצים, כך שניצלו את זה לרעה. מאוד הטריד אותי שהיו במעין חברים שלא פנו לוועדת חברים מיוזמתם ואיש לא פנה אליהם, כדי לראות את מצוקתם. העבודה של ועדת חברים היתה חשאית וגם זה היה קושי מסוים, כי לא ידעו מה היו השיקולים להחלטות ובצד השני גם לא כולם ידעו באיזה עניינים ניתן היה לפנות לוועדה. לסיכום: גבולות רחבים וגמישים היו מאוד טובים בקבוצה קטנה והומוגנית אך זה לא פעל בקיבוץ גדול, כפי שהפכנו להיות.

ריכוז של צוות נעורים וועדת חינוך

אני מילאתי עוד שני תפקידים ציבוריים. ריכזתי את צוות הנעורים וריכזתי את ועדת החינוך. בתקופה זו התחילו לקבל במעין את ילדי זיכרון יעקב - גם לפעוטונים וגם לגנים. אני לא ראיתי את עצמי כמנהלת עסק אלא כרכזת חינוכית. זה היה תפקיד בהתנדבות אחרי שעות העבודה. קיימתי פגישות פעם בשבוע עם רכזי המגזרים כמו רכזת נעורים, רכזת בית הספר, ורכזת גיל הרך. שכנע אותי לקבל את התפקיד יוסי ישראלי שהיה רכז ועדת מינויים. (הוא עזב את הקיבוץ זמן קצר אחרי זה). כשסיימתי את הקדנציה שלי בתפקיד, יצאתי בלי שנמצא לי מחליף.

הילדים שלי

יש לי 3 ילדים. תומר הבכור, נולד ב 4.7.1966 בלידה מהירה וקלה. הדס נולדה בבית ב 20.4.1969 כי לא הספקתי להגיע לבית חולים. עזרו לי מרים בחן ואילנה גרינברג, שתיהן מילדות מקצועיות. הייתי אז בטיפול בבית חולים בהריון בסיכון גבוה. הרופאה שלחה אותי באמצע החודש העשירי הביתה אחרי ביקורת ואחרי שקיבלתי כדורי זירוז. נסעתי באוטובוס לזיכרון והגעתי למעין ברגל. ברגע שהגעתי לחדר האוכל התחילו הכאבים. הלכתי למרפאה וקבענו שאסע בעוד שעתיים שלוש לבית יולדות. כשהגעתי הביתה גברו הצירים. קראתי למרים והלידה התחילה. אז עוד לא היו טלפונים ואלכס רץ אל אילנה שתצטרף. אחרי הלידה הזמינו אמבולנס.

אלכס סחב אותי, מרים את התינוקת ואילנה את התיק - כך הגעתי לבית יולדות
 "בהלל יפה".

רימון נולד ב 13.6.1970. שלושת הילדים מאוד מוצלחים. תומר מהנדס מחשבים,
 נשוי, אב לשתי בנות וגר בחיפה. הדס קצינה בצה"ל, במדור הפקות - נשואה, אם
 לתינוקגרה ברמת-גן. רימון למד ביולוגיה סטטיסטיקה, ומחשבים, עושה M.A.
 במנהל עסקים ועובד ב מוטורולה. הוא נשוי ללא ילדים.

לסיכום:

עלה בגורלי לספר את קורות חיי בימים בהם אנו עוברים שינוי קיצוני באורח חיינו,
 כשהזיכרונות שלי נוגעות לקיבוץ הישן, וכשלא ברור לי מה מחכה לי ולכולנו אחרי
 שקיבלנו את תוכנית המפנה.